

საქართველოს ზოგიერთ რეგიონში გავრცელებული
სამკურნალწამლო მცენარე - ძმერხლი (*Ruscus Hypophyllum* L)

ალასანია ნარგიზ

ასანიძე ნარგული

ჯაში დარეჯან

გორგილაძე ლამზირა

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმი

<https://doi.org/10.52340/idw.2025.03>

აბსტრაქტი. ძმერხლი (*Ruscus Hypophyllum* L) – შროშანასებრთა ოჯახის 60 სმ-მდე სიმაღლის მარადმწვანე ბუჩქია. მართალია არეალის მიხედვით ეს მცენარე ფართოდაა წარმოდგენილი, მაგრამ მისი მარაგი მცირეა, რაც უკანასკნელ ათწლეულში კიდევ უფრო მკვეთრად შემცირდა ზემოაღნიშნული ფაქტების გამო სავსებით სამართლიანად ძმერხლი გადაშენების ზღვრამდე მისულ მცენარეაა მიჩნეული საკავშირო წითელ წიგნში, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ აუცილებელია ამ მცენარის დამზადების ყველგან აკრძალვა და მისი გამრავლების ხელშეწყობა.

წინათ ძმერხლის ნახარშს საშვილოსნოს სამკურნალოდ იყენებდნენ, როგორც სისხლგამომღებ საშუალებას მშობიარობის შემდეგ, თესლს ფქვავდნენ და ყვავილის სუროგატად იყენებდნენ. ნაყოფი იჭმება, მაგრამ არცთუ მაინცა და მაინც მიმზიდველი გემოს გამო მას ნაკლებად ეტანებიან.

ძმერხლი, კოლხური თავგისარა (ლათ. *Ruscus colchicus*) — ორსახლიანი მცენარე სატაცურისებრთა ოჯახისა. დაბალი, მხოხავფესურიანი, მარადმწვანე ნახევრად ბუჩქია; უკანასკნელი წყების ტოტები გარდაქმნილია ფოთლის მსგავს, დიდი ზომის, ტყავისებრ, პრიალა, მწვანე, თავწაწვეტებულ, უეკლო ფილოკლადოდიუმებად, ქვედები მოპირდაპირეა, დანარჩენი — მორიგეობითი. ნაყოფი წითელი. ყვავის და ნაყოფმსხმოიარობს აპრილ-სექტემბერში. საკმოდ ფართოდ არის გავრცელებული. იზრდება დაბლობების, მთისა და სუბალპური სარტყლის ტყეებსა და ბუჩქნარებში. გავრცელებულია კავკასიის ეკორეგიონის დასავლეთ და, იშვიათად, ცენტრალურ ნაწილში. არის რეგიონის ენდემი. საქართველოში გვხვდება აფხაზეთში, აჭარასა და ქართლში. იყენებენ დეკორატიულ მეზაღება

მართალია არეალის მიხედვით ეს მცენარე ფართოდაა წარმოდგენილი, მაგრამ მისი მარაგი მცირეა, რაც უკანასკნელ ათწლეულში კიდევ უფრო მკვეთრად შემცირდა

საკვანძო სიტყვები: ორსახლიანი, მხოხავფესვიანი, სამკურნალწამლო, არეალი, ნესტიანი ტყე სამკურნალო მცენარე: მეტი, ვიდრე უბრალოდ „ნივთიერება“

სამკურნალო და სამკურნალწამლო მცენარეების ზრდაზე გავლენას ახდენს მრავალი ფაქტორი: კლიმატი და ნიადაგი, დღისა და ღამის რიტმი ან თუნდაც სეზონურობა. ისინი ხელს უწყობენ იმის დადგენას, თუ როგორ შეიძლება გამოყენებულ იქნას სამკურნალო მცენარე. ანთროპოსოფიულ მედიცინაში მიმდინარე კვლევების მიხედვით, სამკურნალო და სამკურნალწამლო მცენარეების ეფექტი არ შეიძლება დაიყვანებოდეს მათ ფიზიკურ ეფექტებამდე. ისინი გავლენას ახდენენ ასევე გონებრივ და სულიერ დონეზე. მედიცინისა და ვეტერინარიაში სამკურნალოდ ან პროფილაქტიკის მიზნით გამოსაყენებელ მცენარეთა დიდი ჯგუფია.

სამკურნალო მცენარეების შესწავლა და გამოყენება შორეულ წარსულს უკავშირდება.

ამას ადასტურებს უძველესი წერილობითი თუ ზეპირსიტყვიერი წყაროები. ცნობებს საქართველოში სამკურნალო მცენარეების ბაღების გაშენებისა და მათი გამოყენების თაობაზე ვპოულობთ ჯერ კიდევ აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკაში“. სამკურნალო მცენარეების ბაღი კოლხეთში უძველეს ბაღად იყო მიჩვეული. იქ გაშენებული ყოფილა ცერცველა, ვენერას თმა (გვიმრა), ძაღლყურძენა, პაპირუსი, ყოჩივარდა, ლავანდი, პიტნა, ზაფრანა, ყაყაჩო, კატაბალახა და სხვა.

საქართველოში სამკურნალო მცენარეების გამოყენების შესახებ ცნობებს იძლევა ძვ. ქართული სამედიცინო წერილობითი წყაროები — ქანანელის „უსწორო კარაბადინი“ (XI საუკუნე), ხოჯაყოფილის „წიგნი სააქიმოდ“ (XIII საუკუნე), ზაზა ფანასკერტელ-ციციშვილის „სამკურნალო წიგნი — კარაბადინი“ (XV საუკუნე), „იადიგარ დაუდი“ (XV საუკუნე), დიდი მასალაა შემონახული იოანე და თეიმურაზ ბატონიშვილებისა და სხვათა სამედიცინო ხელნაწერებშიც.

სამკურნალო მცენარეების სასარგებლო თვისებები განპირობებულია მათში სხვადასხვა ბიოლოგიურად აქტიური, ე. წ. მოქმედი ნივთიერებების არსებობით: ასეთებია ალკალოიდები, გლიკოზიდები, საპონინები, ეთერზეთები, გუმფისები, ფისები, ლორწო, ვიტამინები, ფიტონციდები და სხვა, რომლებიც გარკვეულ ზეგავლენას ახდენენ ადამიანისა და ცხოველთა ორგანიზმში მიმდინარე ფიზიოლოგიურ პროცესებზე, სხვადასხვა დაავადების გამომწვევ მიკრობებზე.

ძმერხლი, კოლხური თავგისარა (ლათ. *Ruscus colchicus*) — ორსახლიანი მცენარე სატაცურისებრთა ოჯახისა. დაბალი, მხოხავფესურიანი, მარადმწვანე ნახევრად ბუჩქია; უკანასკნელი წყების ტოტები გარდაქმნილია ფოთლის მსგავს, დიდი ზომის, ტყავისებრ, პრიალა, მწვანე, თავწაწვეტებულ, უეკლო ფილოკლადოდიუმებად, ქვედები მოპირდაპირეა, დანარჩენი — მორიგეობითი. ნაყოფი წითელი. ყვავის და ნაყოფმსხმოიარობს აპრილ-სექტემბერში. საკმოდ ფართოდ არის გავრცელებული. იზრდება დაბლობების, მთისა და სუბალპური სარტყლის ტყეებსა და ბუჩქნარებში. გავრცელებულია კავკასიის ეკორეგიონის დასავლეთ და, იშვიათად, ცენტრალურ ნაწილში. არის რეგიონის ენდემი. საქართველოში გვხვდება აფხაზეთში, აჭარასა და ქართლში. იყენებენ დეკორატიულ მებაღეობაში. ნაყოფი იჭმევა. აღსანიშნავია, რომ მცენარეს იმერეთში ჯმერხლი ეწოდება, რაჭასა და ლეჩხუმში — ჯილმეხი, მეგრულად — ზორმეხი, ჭანურად — ზერმეხი, ზურმეხი, სვანურად — ზგმეხ.

ძმერხლი შროშანისებრთა ოჯახის წარმომადგენელია. გავრცელებულია უმთავრესად დასავლეთ საქართველოს ფოთლოვან ტყეებში, ზღვის დონიდან 1800 მ-ის სიმაღლემდე. აღმოსავლეთ საქართველოში მცირე რაოდენობით გვხვდება.

სიმაღლეში 35-55 სმ-ს აღწევს. თავგისარას მსგავსად, ტოტები მასაც ბრტყელი აქვს. ტოტები სიგრძეში 5-10 სმ-ს აღწევს, სიგანეში — 2-4 სმ-ს., ტყავისებრია, თავწაწვეტილი (მაგრამ არ ბოლოვდება ქაცვით), რკალმარღვიანი. ღერო მწვანეა და სწორმდგომი. მარადმწვანეა. ფოთლები დაკნინებულია და ტოტების ძირშია განლაგებული ქერქლის სახით. ყვავილები მომწვანო-მოთეთრო ფერისაა, განლაგებულია ჯგუფად ტოტის ქვედა მხარეს, მთავარი ძარღვის შუა ადგილას ან ოდნავ ზემოთ. მისი ფოთლისმაგვარი ტოტები (კლადოდიუმები) 2-4 სმ სიგანისა და 1 სმ-მდე სიგრძისაა, ბოლოში მოკლე ან საშუალო სიგრძის უეკლო წვეტით, კლადოდიუმები რკალისებრ ძარღვიანია, მოყვანილობით ოვალური ან ოვალურ-ლანცეტა, რომელნიც ღეროსთან მიმაგრების ადგილას ფოთლის ყუნწისებურადაა შევიწროებული. ძმერხლის ნამდვილი ფოთლები ძლიერ სახეშეცვლილია. დაკნინებული და ფოთოლტოტების ანუ კლადოდიუმების ქვედა მხარეზე, შუა ნაწილში ქერქლებად და წარმოდგენილი, სადაც აგრეთვე ყვავილები ვითარდება. ორსახლიანი მომწვანო ან მოთეთრო ყვავილები კლადოდიუმების ქვედა მხარეს შუა ძარღვზე ჯგუფურად ზის. დაყვავილების შემდეგ ბურთივით მრგვალი წითელი კენკრა ნაყოფი ვითარდება. ყვავის და ნაყოფმსხმოიარობს აპრილ-სექტემბერში. საკმოდ ფართოდ არის გავრცელებული. იზრდება დაბლობების, მთისა და სუბალპური სარტყლის ტყეებსა და ბუჩქნარებში. [4]] აღსანიშნავია, რომ მცენარემართალია არეალის მიხედვით ეს მცენარე ფართოდაა წარმოდგენილი, მაგრამ მისი მარაგი მცირეა, რაც უკანასკნელ ათწლეულში კიდევ უფრო მკვეთრად შემცირდა

ზემოაღნიშნული ფაქტების გამო.სავსებით სამართლიანად ძმერხლი გადაშენების ზღვრამდე მისულ მცენარედაა მიჩნეული საკავშირო წითელ წიგნში, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ აუცილებელია ამ მცენარის დამზადების ყველგან აკრძალვა და მისი გამრავლების ხელშეწყობა.წინათ ძმერხლის ნახარშს საშვილოსნოს სამკურნალოდ იყენებდნენ, როგორც სისხლგამომდევნ საშუალებას მშობიარობის შემდეგ, თესლს ფქვავდნენ და ყვავილის სუროგატად იყენებდნენ.ნაყოფი იჭმება, მაგრამ არცთუ მაინცა და მაინც მიმზიდველი გემოს გამო მას ნაკლებად ეტანებიან.ს იმერეთში ჯმერხლი ეწოდება, რაჭასა და ლეჩხუმში — ჯილმეხი, მეგრულად — ზორმეხი, ჭანურად — ზერმეხი, ზურმეხი, სვანურად — ზემეხ.[1] ძმერხლი - *Ruscus colchicus* Yeo

იზრდება უმთავრესად ნესტიანი ტყის ღელეებში, დასავლეთ საქართველოს რაიონებში ზღვის დონიდან 1800 მეტრამდე. აღმოსავლეთ საქართველოში მარტო ბორჯომის ხეობაშია აღწერილი.საუცხო საკვები მცენარეა, შესამჩნევად ზრდის წველადობას. ხასხასა მწვანე ფერის გამო შესანიშნავია გამწვანებისათვის, ზოგან ოთახის მცენარედაც იყენებენ.აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ გამხმარ მდგომარეობაში კლადოდიუმები ფორმასა და ხასხასა მწვანე ფერს არ იცვლის. ამიტომ განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს საყვავილე მაღაზიებისათვის. ამის გამო უკანასკნელ ხანს მეტად მიუღებელი ფორმით უმოწყალო ექსპლოატაციას უწევენ ზოგი მეყვავილეობის მაღაზიების დამამზადებლები აფხაზეთსა და დასავლეთ საქართველოს მთელ რიგ სხვა რაიონებში.

მართალია არეალის მიხედვით ეს მცენარე ფართოდაა წარმოდგენილი, მაგრამ მისი მარაგი მცირეა, რაც უკანასკნელ ათწლეულში კიდევ უფრო მკვეთრად შემცირდა ზემოაღნიშნული ფაქტების გამო.სავსებით სამართლიანად ძმერხლი გადაშენების ზღვრამდე მისულ მცენარედაა მიჩნეული საკავშირო წითელ წიგნში, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ აუცილებელია ამ მცენარის დამზადების ყველგან აკრძალვა და მისი გამრავლების ხელშეწყობა.წინათ ძმერხლის ნახარშს საშვილოსნოს სამკურნალოდ იყენებდნენ, როგორც სისხლგამომდევნ საშუალებას მშობიარობის შემდეგ, თესლს ფქვავდნენ და ყვავილის სუროგატად იყენებდნენ.ნაყოფი იჭმება, მაგრამ არცთუ მაინცა და მაინც მიმზიდველი გემოს გამო მას ნაკლებად ეტანებიან.

სიმაღლეში 35-55 სმ-ს აღწევს. თავისიარას მსგავსად, ტოტები მასაც ბრტყელი აქვს. ტოტები სიგრძეში 5-10 სმ-ს აღწევს, სიგანეში — 2-4 სმ-ს., ტყავისებრია, თავწაწვეტილი (მაგრამ არ ბოლოვდება ქაცვით), რკალმარღვიანი. ღერო მწვანეა და სწორმდგომი. მარადმწვანეა. ფოთლები დაკნინებულია და ტოტების ძირშია განლაგებული ქერქლის სახით. ყვავილები მომწვანო-მოთეთრო ფერისაა, განლაგებულია ჯგუფად ტოტის ქვედა მხარეს, მთავარი ძარღვის შუა ადგილას ან ოდნავ ზემოთ.



ძმერხლის ნამდვილი ფოთლები ძლიერ სახეშეცვლილია. დაკნინებული და ფოთოლტოტების ანუ კლადოდიუმების ქვედა მხარეზე, შუა ნაწილში ქერქლებადაა წარმოდგენილი, სადაც აგრეთვე ყვავილები ვითარდება.ორსახლიანი მომწვანო ან მოთეთრო

ყვავილები კლადოდოუმების ქვედა მხარეს შუა ძარღვზე ჯგუფურად ზის. დაყვავილების შემდეგ ბურთივით მრგვალი წითელი კენკრა ნაყოფი ვითარდება. იზრდება უმთავრესად ნესტიანი ტყის დედეებში, დასავლეთ საქართველოს რაიონებში. საუცხო საკვები მცენარეა, შესამჩნევად ზრდის წველადობას. ხასხასა მწვანე ფერის გამო შესანიშნავია გამწვანებისათვის, ზოგან ოთახის მცენარედაც იყენებენ. მართალია არეალის მიხედვით ეს მცენარე ფართოდაა წარმოდგენილი, მაგრამ მისი მარაგი მცირეა, რაც უკანასკნელ ათწლეულში კიდევ უფრო მკვეთრად შემცირდა ზემოაღნიშნული ფაქტების გამო. წინათ ძმერხლის ნახარშს საშვილოსნოს სამკურნალოდ იყენებდნენ, როგორც სისხლგამომდევნ საშუალებას მშობიარობის შემდეგ, თესლს ფქვავდნენ და ყვავილის სუროგატად იყენებდნენ. ნაყოფი იჭმება, მაგრამ არცთუ მაინცა და მაინც მიმზიდველი გემოს გამო მას ნაკლებად ეტანებიან ტყის მრავალწლოვანი მცენარე, აქვს ფოთლის მსგავსი ტყავისებური ტოტები, გამოიყენება ცხოველების საკვებად. ალბათ არაერთხელ მიუქცევია თქვენი ყურადღება მცენარეს, რომელსაც ხშირად თაიგულებისა და გვირგვინების გასაფორმებლად იყენებენ. თუმცა ბევრმა არც კი იცით, რომ ეს მცენარე ჩვენთან ბუნებრივად, ფოთლოვანი და წიწვოვანი ტყეების ქვეტყეში, ზღვის დონიდან სუბალპურ სარტყლამდე იზრდება. უძველესი, ხმელთაშუაზღვისპირული წარმოშობის ძმერხლი 30-100 სმ სიმაღლის მარადმწვანე ბუჩქი ან ბუჩქ-ბალახია.

ძმერხლი ყველაზე ლამაზი მაინც ნაყოფობის დროსაა, როდესაც ფილოკლადოდოუმების ქვედა მხარეს კაშკაშა წითელი ფერის, სფერული ფორმის ნაყოფი ვითარდება. მცენარე თესლით ან ამონაყრით მრავლდება. ის მაღალდეკორატიული მცენარეა, შესანიშნავია მარადმწვანე ბორდიურების მოსაწყობად, დაჩრდილული ადგილების გასამწვანებლად.



ძმერხლის და ვარდისფერი როდიოლას ექსტრაქტებით იდეალურია 40 წელს გადაცილებული ნორმალური და მშრალი ტიპის მოწიფული კანისთვის. ძმერხლი ხელს უწყობს კანის ფიზიოლოგიური თვისებების აღდგენას, აუმჯობესებს მიკროცირკულაციას. ვარდისფერი როდიოლა მდიდარია ფლავონოიდებით, ხელს უწყობს კანის გაახალგაზრდავებას და ნაოჭების გათანაბრებას.

დღის ფიტოკრემი "აღდგენა და სიმკვრივე" ზრუნავს კანზე, ასტიმულირებს უჯრედების რეგენერაციის პროცესს, ხელს უწყობს ნაოჭების გათანაბრებას, უნარჩუნებს კანს ტენიანობის ბალანსს, უბრუნებს მას ელასტიურობას და სიმკვრივეს. ვარდისიანობის ვადა: 18 თვე შეფუთვაზე მითითებული წარმოების თარიღიდან.

უჯრედში შემავალი ქიმიური ნივთიერებები იყოფა ორ დიდ ჯგუფად: არაორგანულ და ორგანულ ნივთიერებებად. არაორგანულში შედიან წყალი და მინერალები (მინერალური მარილები). ორგანულ ნივთიერებებში კი ჯგუფდებიან ცხიმები, ცილები, ნახშირწყლები და ნუკლეინის მჟავები. აუცილებელია უჯრედშიგა მეტაბოლიზმისთვის, მონაწილეობს ფერმენტულ პროცესებში, წყალი არის წყალბადი იონების ძირითადი წყარო ფოტოსინთეზში, წყლის მოლეკულა შთანთქავს სითბოს - ამით იცავს უჯრედს ტემპერატურის მკვეთრი ცვლილებებისგან ცხიმებს ლიპიდებსაც უწოდებენ, იგი ჰიდროფობური ნივთიერებაა ანუ წყალში უხსნადი. მაგალითად ზეთი წყალში არ იხსნება. მათ ახასიათებთ შემდეგი ფუნქციები:

სტრუქტურული ენერგეტიკული -

ნახშირწყლების სამარაგო -თერმოიზოლაცია - რეგულატორული - დამცველობითი ფერმენტული -მამოძრავებელი - სტრუქტურული - სატრანსპორტო დამცველობითი - ჰორმონული - ენერგეტიკული რეგულატორული - თერმოფილური ნახშირწყლები

ნახშირწყლებს შაქრებსაც უწოდებენ. მათ ორ ჯგუფად ანაწილებენ: მარტივი და რთული. მარტივი მონოსაქარიდები (გლუკოზა, ფრუქტოზა) და რთული დისაქარიდები (ლაქტოზა, საქაროზა), პოლისაქარიდები (სახამებელი, გლიკოგენი, ცელულოზა). მათი ფუნქციებია:

ენერგეტიკული - სტრუქტურული - სამარაგო - დამცველობითი .



Ruscus Hypophyllum

„ფარკონის“ ხელმძღვანელი ამბობს, რომ საქართველოში სამკურნალო მცენარეების რაოდენობა კლებულობს და ბევრი სახეობა უკვე დეფიციტი გახდა. არამერქნული ტყის პროდუქტების ჩამონათვალში სამკურნალო მცენარეებს მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია და სერიოზული საექსპორტო პოტენციალი აქვს,„ სოფელში ხალხი მცირდება და მცენარეების დამკრეფი თითქმის აღარ დარჩა. საქართველოში სამკურნალო მცენარეებზე მოთხოვნილებაც თანდათან კლებულობს, როცა საზღვარგარეთ პირიქით, მოთხოვნა მზარდია. სამწუხაროდ, ექიმები პაციენტებს სამკურნალო მცენარეებს კი არა, ქიმიურ ნივთიერებებს უნიშნავენ. ველურად მზარდი მცენარეები იმაზე რაოდენობა კლიმატური ცვლილებების გამო თანდათან მცირდება. მაგალითად, მმერხლის ყოველწლიურად კლებულობს. ადრე ასეულობით ტონას ვამზადებდით, მაგრამ ახლა უკვე აღარ არის ყველა მცენარის შესყიდვის ინტერესი მაქვს, მთავარია, მისაღები ხარისხი და ფასი ჰქონდეს. კრაზანა, ჭინჭარი, ვირისტერფა. თუ დაბალი ფასი და კარგი ხარისხი ექნება, შეგვიძლია ექსპორტზეც გავიტანოთ ზემო აჭარლებმა, ისევე, როგორც სხვა რეგიონის მცხოვრებლებმა, ტყეში სამკურნალო მცენარეები რომ შეაგროვონ, ნებართვა უნდა აიღონ. 1 იანვრიდან არამერქნული რესურსებით სარგებლობისთვის, რაც კომერციული დანიშნულებით გამოიყენება, სპეციალური ნებართვა იქნება საჭირო. ხოლო პირადი სარგებლობისთვის ამ რესურსით სარგებლობა უსასყიდლო იქნება.„არამერქნული რესურსის კომერციული მიზნით მოპოვება ამ დრომდე არალეგალურად ხდება. ნებართვა გაიცემა დაინტერესებულ პირზე, განსაზღვრული პირობებით, განსაზღვრულ ფართობზე. მაგალითად, პირობა იქნება, რომ მცენარე არ ამოთხარონ მიწიდან, არ მოტეხონ ტოტი, არ დააზიანონ და ა.შ. ნებართვა იქნება რამდენიმე თვიანი ან ერთ წლიანი. ვადა დამოკიდებული იქნება მცენარის სახეობაზე. ნებართვას სატყეო სააგენტო გასცემს. მაგ, აჭარაში ფიზიკურმა პირმა ბათუმში, აჭარის სატყეო სააგენტოს უნდა მიმართოს. მასთან მოხდება ხელშეკრულების გაფორმება, შესაბამისი პირობებით. ამ პირობების დაზუსტება ამჟამად მიმდინარეობს. ნებართვა ფასიანი იქნება. ვფიქრობთ, რომ დასაწყისისთვის ეს იქნება სიმბოლური თანხა. ამჟამად მიმდინარეობს კვლევა იმ სახეობებზე, რომლებიც ყველაზე ფართოდ იკრიფება. ნებართვის საფასურის დასადგენად ხდება ბაზრის შესწავლაც.

მიღებული ინფორმაციის დამუშავების საფუძველზე ეკონომისტებთან ერთად მოხდება სანებართვო საფასურის განსაზღვრა. ფასი სახეობების მიხედვით განსხვავებული იქნება და შესაძლოა, იყოს მიზნული მოპოვებული რესურსის წონაზე ან ფართობზე, ეს დამოკიდებულებას დამოკიდებული იქნება იმაზე, მოსაპოვებელი რესურსი არის ბალახი, კენკრა თუ სხვა რამ”. „ისეთი სამკურნალო მცენარეები, რომლებიც შეიძლება დიდი რაოდენობით დამზადდეს, თითზე ჩამოსათვლელია. საქართველოში მოკრეფილ მცენარეებს მაღალი სამკურნალო ღირებულება აქვს, მაგრამ ყველაფერი მცირე რაოდენობით გვაქვს.

ლიტერატურა:

1. მაყაშვილი ა. „საქართველოს ფლორა“ თბილისი (ტ. 1-2, 1941)
2. ნათაძე ლ. „ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 6, თბ., 1983.
3. სუხიტაშვილი კ. კ საქართველოს ყვავილოვანი მცენარეები, თბ.: კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელი, 2018.
4. ხიდაშელი შ., პაპუნძე ვ. სამკურნალო მცენარეთა ენციკლოპედია ტ 1, 2002.
6. იოსებიძე ნ. საქართველოში გავრცელებული ველური და კულტურული სამკურნალწამლო მცენარეები, თბილისი 202
7. ქუთათელაძე ი. სამკურნალო და ზოგიერთ ტექნიკურ მცენარეთა რესურსები, საქართველოში, თბ., 1945;
8. წუწუნავა ნ. მცენარე, როგორც სამკურნალო საშუალება ძველ საქართველოში, თბ., 1959;
9. წუწუნავა ნ. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 9, თბ., 1985.
7. ხიდაშელი შ. ვ. პაპუნძე ვ. საქართველოს სამკურნალო მცენარეები ; გამოცემის თარიღი: 1980 ; „ბათუმი,” საბჭოთა აჭარა.”
8. ხიდაშელი შ. პაპუნძე ვ. საქართველოს ტყის სამკურნალო მცენარეები. გამომც. „საბჭოთა აჭარა“, მეორე გამოცემა, ბათუმი, 1985,

The medical plant found in some regions of Georgia – Zmerkhli (Ruscus Hypophyllum L)

Alasania Nargiz

Asanidze Narguli

Jashi Darejan

Gorgiladze Lamzira

SHota Rustaveli State University, Batumi

Abstract

Zmerkhli (Ruscus Hypophyllum L) is an evergreen shrub from the Asparagaceae family that can grow up to 60 cm tall. Although this plant is widely distributed according to its range, its population is small, and it has significantly decreased in recent decades due to the aforementioned factors. For this reason, Zmerkhli is rightly considered a plant on the brink of extinction, as indicated in the Red Book of the USSR, which suggests that it is necessary to prohibit the harvesting of this plant everywhere and to promote its propagation.

In the past, an infusion of Zmerkhli was used to treat the uterus and as a uterotonic to help expel blood after childbirth. The seeds were ground used as a flower substitute. The fruit is edible, but due to its rather unappealing taste, it is consumed infrequently.

Zmerkhli, Colchic Tagvisara (Latin: Ruscus colchicus), is a dioecious plant belonging to the Asparagaceae family. It is a low, rhizomatous, evergreen semi-shrub; the ultimate branches of the last shoots are transformed into leaf-like, large, leathery, glossy green, pointed, thornless phylloclades, with the lower ones opposite and the rest alternate. The fruit is red. It flowers and bears fruit from April to September. It is fairly widely distributed. It

grows in lowland, mountain, and subalpine belt forests and shrublands. It is found in the western and, rarely, central parts of the Caucasus ecoregion. It is an endemic species of the region. In Georgia, it occurs in Abkhazia, Adjara, and Kartli. It is used in ornamental horticulture. Although this plant is widely represented in its range, its population is small and has sharply declined in recent decades.

Key words: *The medical plant; regions of Georgia; Zmerkhli; Ruscus Hypophhyllum L*